

FOLKLORNI FESTIVALI I ČITANJE GRADA

Mujić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:235126>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2020-12-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

ZAVRŠNI RAD

Osijek, _____

_____

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

ZAVRŠNI RAD

TEMA: FOLKLORNI FESTIVALI I ČITANJE GRADA

PRISTUPNICA: MARTINA MUJIĆ

Osijek, _____

_____

ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

ZAVRŠNI RAD

Znanstveno područje:

Znanstveno polje:

Znanstvena grana:

Prilog:

Izrađeno:

Primljeno:

MENTOR:

KOMENTOR:

Mj:

Broj priloga:

PRISTUPNIK:

Mentor:

**Predsjednik odbora za završne
i diplomske ispite:**

Sadržaj

SAŽETAK.....	5
UVOD	6
1.ŠTO JE FOLKLOR?	7
2.PLESNI OBIČAJI	7
3.PLESNE ZONE.....	8
3.1.ALPSKA PLESNA ZONA	8
3.2.PANONSKA PLESNA ZONA	9
3.3.DINARSKA PLESNA ZONA	9
3.4.JADRANSKA PLESNA ZONA	10
3.5.STAROGRADSKJE PJESME I PLESOVI.....	11
4.KOREOGRAFIRANI I IZVORNI FOLKLOR	12
5.AMATERIZAM I FOLKLOR	12
6.DEFINIRANJE POJMA “FESTIVAL“	13
7.FESTIVALI I IDENTITET	14
8.SMOTRE I FESTIVALI	15
8.1.SMOTRE I FESTIVALI U HRVATSKOJ	16
9.INTERKULTURALIZAM I FESTIVALI	17
10.FESTIVALI I GRAD	19
10.1.GRAD TIJEKOM FESTIVALA	19
10.2.TURIZAM.....	20
11.ISTRAŽIVANJE	22

SAŽETAK

Ovaj završni rad opisuje pojam folklora te se bavi problematikom prikazivanja tradicije i kulturne baštine putem folklornih festivala. Događaji koji donose velike promjene za grad u pogledu turizma, poimanja identiteta i promicanja baštine kao i grada. Rad opisuje što znači i što je folklor općenito, opisuje kakve promjene ima na grad te je za potrebe ovoga rada provedeno i istraživanje koje ispituje mišljenje o folkloru i folklornim događajima među građanima grada Osijeka.

Ključne riječi: folklor, festivali, identitet, interkulturalizam

UVOD

Kao temeljno djelo za ovaj rad uzela sam knjigu „Grad kakav bi trebao biti“ autorica Petre Kelemen i Nevene Škrbić Alempijević. Sam naslov nam postavlja pitanje na koji bi se trebali jako potruditi kako bi dali odgovor. Kakav bi to zapravo grad trebao biti? Može li jedan grad u jednakoj mjeri čuvati povijest i baštinu, njegovati folklor, ali i težiti prema modernijem, boljem, živjeti u novom vremenu prepunom tehnologije? Ovaj rad pokušava približiti folklor kao nešto potrebno i nešto bez čega se grad ne može nazivati kulturnim središtem. Folklorni festivali, kao događaji koji promiču kulturu i tradiciju, trebali bi biti u interesu grada te pri vrhu posjećenih programa. Nažalost, u stvarnosti, folklor pada u zaborav pogotovo među mladom populacijom. Festivali donose mnoge pogodnosti ne samo za jedan grad nego za veće područje o čemu ću pisati u radu. Nakon uvoda koji kratko upoznaje s hrvatskim folklorom, zonama i značajnim ljudima u tom području, bavit ću se festivalima kao događajima koji bitno utječu na grad, identitet i ostalo.

1.ŠTO JE FOLKLOR?

Na samom početku ovoga rada, trebamo se zapitati što je uopće folklor? Ovaj vrlo široki pojam dolazi od engleske riječi folk što znači puk, narod i lore što znači nauk, znanje. Izraz folklor prvi je put upotrijebio William Thoms 1846. godine u engleskom časopisu The Athenaeum, misleći na narodno znanje. U popularnoj upotrebi, folklor označava aspekte koji se u primijenjenim oblicima pojavljuju u gradskoj kulturi, tj. izvedbi scenski adaptiranih pjesama i plesova, izrađenih rukotvorina itd. Sve ljudske posebitosti te posebitosti nekoga kraja skupljeni su u pojam folklor. Ljudska psiha, govor, ritam, podneblje neki su čimbenici koje folklor nekoga kraja prikazuje. Narodna melodija koja se čuje, negdje u pejzažu nosi sa svojom melodijom i dio atmosfere krajolika s kojim neposredno živi i od kojeg je autentično izrečen. Dakle, ako se želi emocionalno doživjeti i glazbeno realizirati jedan kraj te zbivanja u njemu, treba duboko proučiti atmosferu i psihologiju dotičnog kraja, njegovih ljudi i prirode s kojom su oni tako neposredno stopljeni. Folklor ne nameće nikakve dogme i propise, on omogućava potpunu slobodu umjetniku u njegovom stvaranju i interpretiranju.

2.PLESNI OBIČAJI

Narodni ples rezultat je miješanja i međusobnih utjecaja različitih kultura koje su se javljale u dijelu Europe i na Balkanu. Povijesni, politički, gospodarski, društveni te drugi razlozi doprinijeli su da se na području Hrvatske razvije velik broj plesova. Povijesni dokumenti, nadgrobni spomenici, freske koje prikazuju ples, te vrlo malo arhivskih podataka, malo nam govore o povijesti narodnih plesova. Naša folklorna baština sadrži velik broj različitih plesove, od najjednostavnijih do vrlo složenih, u brojnim varijantama. Stil igra vrlo važnu ulogu. Neki se gotovo identični plesovi razlikuju jedan od drugoga stilom te su zbog toga gotovo pa i neprepoznatljivo različiti izgledom. Istraživanje i zapisivanje plesova i plesnih običaja, iznimno je dugotrajan i složen proces, pogotovo u povijesti kada je to bilo vrlo otežano jer nisu postojala razna pomagala kao što su videorekorder, magnetofon i ostalo. Plesna pisma kojima su se služili zapisivači bila su različita. U tim zapisima mogu se pronaći opisi izvođenja plesa, ali ne i ambijent u kojemu se on izvodio.

Bitno je dobiti što cjelovitiju sliku nekog običaja i izvedbe plesa. Da bi to ostvarili bitno je ispitati i anketirati stanovnike sela ili krajeva. Ispituju se ljudi koji se bave plesom, svirači i pjevači, ali i ljudi koji se malo ili uopće ne bave plesom. Tako su ispitivači odlazili u sela u krajeve koje ispituju, razgovarali sa mještanima, proučavali svakodnevan život, razne zabave i događaje iz, kojih se mnogo može iščitati o običajima, zapisivali notne zapise te opisivali plesove. Prilike za ples, kao što su na primjer svadbe, označavaju neke društvene obveze no iz njih se također mogu prepoznati i razni običaji koji se prepoznaju po područjima naše zemlje što ću kasnije detaljnije izložiti. Neki najstariji podaci o narodnim plesovima dolaze iz 13. stoljeća imenom „Liber questionum“ iz 1273. godine. Par stoljeća poslije također donose neke povijesne podatke o narodnim plesovima i običajima.

3.PLESNE ZONE

Teško je pronaći u svijetu ovakvo malo područje kao što je Hrvatska na kojem se nalazi toliko bogatstvo i raznolikost folklor. Za to postoje brojni povijesni, društveni, gospodarski, vjerski i ostali razlozi. Povijesna zbivanja, smotre, sezonski radnici, vojnici, seobe naroda pridonijeli su šarenilu hrvatske tradicijske kulture. Na nekim područjima naše zemlje ta su obilježja izraženija nego na ostalima dok nekim područjima neke karakteristike uopće ne postoje. Zbog ove činjenice vidimo da je Hrvatska vrlo bogata zemlja kada je riječ o narodnim plesovima i običajima. Putujući diljem Hrvatske, od Slavonije do Dubrovnika, možemo vidjeti četiri glavne plesne zone koje nose svoja obilježja

3.1ALPSKA PLESNA ZONA

Ova je zona dio šireg alpskog područja koji obuhvaća narode koji nastanjuju Alpe i njihove ogranke. Alpska plesna zona obuhvaća Istru, Gorski Kotar, Prigorje, Hrvatsko Zagorje, djelomično Međimurje, Podravinu, Moslavinu, Turopolje. Prevladavaju pretežno parovni plesovi, parovi plešu u jednoličnom krugu i od para do para je jednak razmak, kružnica koju tvore parovi je popunjena. Smjer kretanja kružnice obrnut je od kretanja kazaljka na satu, a okretanje pojedinog para u smjeru kazaljke na satu. U Alpskoj zoni najčešće se plešu valceri i polke te se uz ples vrlo rijetko pjeva. Ritmički obrasci su najčešće dvodijelni ili trodijelni.

Slika 1. Alpska plesna zona

3.2.PANONSKA PLESNA ZONA

Panonska plesna zona područje je koje obuhvaćaju krajevi koji se nalaze istočno od Zagreba, a sjeverno od Save i Dunava a to su Bilogora, Posavina, Turopolje, Slavonija i Baranja. Najvažnija je stilaska karakteristika drmanje, a po tome stilu ples se naziva drmeš. To je plesanje uz izrazite vertikalne titraje. Razlikujemo dvije vrste titraja: oštrije i blaže. Oštrina plesanja ovisi o rasporedu osminki i četvrtinke i o akcentu koji uvijek dolazi na prvu ritmičku jedinicu, a oba su ritmička oblika dvočetvrtinska.

Slika 2. Panonska plesna zona

3.3.DINARSKA PLESNA ZONA

Dinarsko područje Prostire se južno od rijeke Save gotovo do Jadranske obale. Ono prelazi granice Republike Hrvatske obuhvaćajući i velik dio Bosne i Hercegovine te gotovo cijelu Crnu Goru. Dinarska plesna područja su: Kordun, Banija, Pokuplje i Pounje. Po svojoj formi u Dinarskoj plesnoj zoni nalaze se otvorena i zatvorena kola pa i više takvih kola iz kojih se

može izdvojiti samostalan par. Stilske značajke za Dinarsko plesno područje su visoki i snažni poskoci s noge na nogu ili na istoj nozi po više poskoka, a ples se odvija u šestodijelnom plesnom obrascu koji se javlja u dva oblika. Plesovi su se izvodili bez glazbene pratnje, a rjeđe uz pratnju šargije (Bosna) ili tapana (Kosmet) osim šetanog kola koji se izvodio uz pratnju pjesme.

Slika 3. Dinarska plesna zona

3.4.JADRANSKA PLESNA ZONA

Jadransko područje tijesno se veže uz dinarsko područje, a obuhvaća sve otoke i uski obalni pojas od Rijeke do Boke Kotorske osim Zadra i Zadarskih otoka. Prema formi pojavljuju se dva oblika plesanja. Parovni ples u kojem parovi nisu jednolično raspoređeni po krugu i oblik plesa gdje parovi nisu uvijek vezani po plesnom prostoru nego se odvoje i plešu u stanovitom odnosu jedan prema drugome. Stilovi plesanja imaju dvije važne osobine, kod kojeg je prva prebiranje nogama pri plesu, a druga su individualne vrtnje, često vrlo intenzivne. Kroz gotovo sve plesove provlače se dva trodijelna i jedan šestoosmiski ritmički obrazac. Nošnje Jadranskog kraja bile su lakše i mogu se vidjeti utjecaji drugih sredozemnih naroda i utjecaji Turaka.

Slika 4. Jadranska plesna zona

3.5.STAROGRADSKE PJESME I PLESOVI

Kako je tema rada utjecaj folklor i festivala na grad bitno je spomenuti kako folklor ne prati samo seoske običaje. Razvojem građanskog društva u 18. stoljeću u Europi, a kod nas u 19.stoljeću, osobito u doba ilirskog pokreta, nastaju građanski plesovi koji se šire našim gradovima, a često ih se prihvaća selo koje ih prilagođava svojim folklornim obrascima. Najčešće dolaze iz srednje Europe u sjeverne krajeve Hrvatske ili iz Mediterana u južne krajeve Hrvatske. Nekada vrlo razvijena i živa gradska glazbena i plesna kultura bila je tijekom povijesti u sjeni seoske koja se smatrala nositeljicom tradicijskim narodnih vrijednosti. Stare gradske pjesme pjevale su se spontano na neformalnim događanjima, a salonski odnosno tipični gradski plesovi gotovo su izumrli. Uspostavom samostalne hrvatske države obnavljaju je stari gradski i salonski plesovi koji, svojim stilom i karakteristikama vezuju kontinentalnu Hrvatsku uz srednjovjekovnu europu. Stil se razlikuje te se na očigled može prepoznati. Karakteristika ga otmjenost, visoko držanje, haljine i odjela koje su karakterizirale građanstvo. Danas postoje koreografije starogradskih plesova koje izvode i njeguju poneki KUD-ovi u našoj zemlji. Zasluga što je i to dio folklornog repertoara pripada brojnim koreografima od kojih je jedan od najzaslužnijih Josip Vinkešević. Danas postoji smotra starogradskih plesova koja se svake godine održava u Đakovu. 1993.godine profesor glazbe Branko Meden došao je na ideju kako upotrijebiti starogradske plesove i pjesme koje su se u Đakovu, ali i okolnim mjestima izvodili, ali su nestali, potisnuti širenjem i privilegiranjem folklor. 1998. Godine održana je prva smotra starogradskih plesova i pjesama. Urednik te smotre kao i mnogih sljedećih bio je spomenuti vrsni koreograf Josip Vinkešević

4.KOREOGRAFIRANI I IZVORNI FOLKLOR

„Jedna su kategorija seoske folklorne grupe, često ih nazivamo izvornima, koje na više ili manje autentičan način prikazuju folklorne tradicije svoga sela ili kraja. Pri tome svaki ples ili pjesma tvore zasebnu cjelinu“ (Sremac, 2010., str.98). S druge strane, koreografirani folklor prikazuje običaje pridržavajući se određenih pravila i karakteristika te predstavljaju određeno područje kako to i nazivi plesova pokazuju (Slavonski plesovi, Međimurski plesovi i slično). Obično takvu vrstu folklor prikazuju gradske folklorne grupe i ansambli. Koreografirani folklor zahtijeva vrsne etnologe i etnokoreografe koji određeno područje dobro poznaju te koji su upoznati sa čimbenicima određenog područja koji utječu na folklor. Svakako se trebaju spomenuti koreografi i ljudi koji su hrvatski folklor postavili na visoku razinu kao što su Zvonimir Ljevaković, Vido Bagur, Božo Potočnik i mnogi drugi. Ne može se pisati o koreografima, a ne spomenuti obitelj Ivančan čije su generacije stvorile koreografije koje su sami vrh hrvatskog koreografiranog folklor te su članovi obitelji bili, te su još uvijek, i umjetnički voditelji profesionalnog nacionalnog folklornog ansambla Lado.

5.AMATERIZAM I FOLKLOR

Folklor živi kroz amaterska društva koja čuvaju tradiciju te predstavljaju našu zemlju na brojnim festivalima u našoj zemlji, ali i inozemstvu. U našoj zemlji ima ih mnogo. Većina društava njeguju koreografirani folklor no također postoje i izvorne grupe. Neka od reprezentativnih su FA „Zagreb-Markovac“, ZFA dr.Ivana Ivančana, HKUD Osijek 1862., SKUD Ivan Goran Kovačić i mnogi drugi. U amaterizmu, folklor se živi neprestano ne samo na pozornici tijekom nastupa. Slijedeći citat napisao je koreograf Goran Knežević koji ima svoju internetsku stranicu te opisuje trenutna događanja u folkloru, a u par rečenica savršeno opisuje amaterizam i življenje folklor: „Na Međunarodnoj smotri folklor u Zagrebu, seoske skupine službeno predstavljaju program na Gradecu, naravno vremenski ograničen na šest sedam minuta i potom odlaze na spavanje u studentsko naselje Cvjetno. Jednom prilikom otišao sam u Cvjetno vidjeti što se radi nakon nastupa i ostao sam zapanjen događanjima jer sam upravo tamo doživio folklor onaj kojemu sam se nadao na Gradecu. Skupine su spontano pjevale, plesale, međusobno se družile i na kraju slavonsko kolo od jedno 300 izvođača.“ (<https://ethno.hr/>). Nakon ovog vrlo kratkog upoznavanja sa običajima i tradicijom naše zemlje koji su vrlo raznoliki, ostatak ovog rada bit će baziran na folklornim festivalima i njihovom utjecaju na grad.

6.DEFINIRANJE POJMA “FESTIVAL“

Ljudi pronalaze brojne načine kako bi izrazili svoje ideje, predstavili se, pokazali svoje dostignuća, veličali prošlost, slavili događaje i slično. Festivali su jedan od načina kojim ispunjavaju sve te potrebe. Autorice knjige „Grad kakav bi trebao biti“ istražuju hrvatske rječnike i leksikone kako bi utvrdile kako pojam festival funkcionira u hrvatskom jeziku. Neke od definicija festival definiraju kao „*priredbu posvećenu važnom događaju, kojom se što slavi uz određene ceremonije.*“ (Anić, 2003., str.313.). Festivali u enciklopediji navedeni su kao „*svečane priredbe na kojima se prezentiraju dostignuća iz nekog umjetničkog područja. Najčešće su izborni i natjecateljski dok smotre imaju nenatjecateljski karakter.*“ (Vujić, 2005., str.212.). Festivale čine svi oni koji se u njih uključuju, kao i oni koji se odluče ne uključiti. Sudionike možemo podijeliti u tri skupine: publika, organizatori i izvođači. Pojam festivala označava raznovrsna događanja lokalnog, regionalnog nacionalnog ili međunarodnog karaktera različitih tema, vremena nastanka, trajanja i mjesta svog pojavljivanja, obuhvaćajući razne ljudske djelatnosti, služeći brojnim svrhama. „*Elementi koje kulturno događanje esencijano posjeduje su sljedeći: kulturni sadržaj, vrijeme održavanja i lokacija, publika, zainteresirani dionici (oni na koje događanje utječe ili koji mogu utjecati na događanje).*“ (Kelemen, Škrbić Alempijević, 2012., str33.). Mnogi autori povezuju termine festival i ritual. Autor Roger D. Abrahams u radu „An American Vocabulary of Celebrations“ uvodi razliku između rituala i festivala. Rituali i obredi odvijaju se u sakraliziranim prostorima, dok su pojmovi festival i svetkovina povezani s domenom igre i profanosti. Osnovna je razlika time uspostavljena u suprotstavljenosti sakralnog i profanog u povezivanju rituala s time da su „za stvarno“ dok su festivali povezani sa zabavom. Imajući sve ovo na umu, autorice na kraju ovog poglavlja dolaze do zaključka kako su „*festivali javna događanja koja imaju vremenski, prostorni i programski okvir. Javnost festivala upućuje da su oni u svojoj srži predstavljajući i da svojim zamišljenim okvirom žele uputiti određenu poruku.*“ (Kelemen, Škrbić Alempijević, 2012., str47)

7.FESTIVALI I IDENTITET

Na naš pogled na svijet te na našu osobnost utječe mnogo čimbenika. Iskustvo, obitelj, odgajatelji samo su neki od primjera. Pomoću tih primjera svatko za sebe stvara vlastite stavove i mišljenja o okolini u kojoj se nalazimo te o ljudima u njoj. Međutim, ljudi su skloni generaliziranju te svrstavanju ljudi u određene kategorije. Suvremeni svijet prožet je pluralizmom kultura i kao takav zahtijeva razumijevanje, svjesnost i toleranciju na međusobne razlike te naposljetku poštovanje vrijednosti drugih kultura. Svatko od nas smatra kako je jedinstven po nekim karakteristikama koje ga razlikuju od drugih ljudi. Također je svaki čovjek svjestan i sličnosti sa drugima odnosno svjestan je socijalne grupe kojoj pripada. Tako možemo reći da identitet možemo shvatiti na kolektivnoj i osobnoj razini. Pojedinac preuzima kulturu, oblike ponašanja i vrednovanja, te se osjeća kao jedan od pripadnika grupe. Ipak, osim toga što je nacionalni osjećaj subjektivna kategorija, on u velikoj mjeri ovisi o ponašanju drugih prema nama te o njihovom vrednovanju naše nacionalne identifikacije. Prema Milošević Đorđević (2003) *“razlikovanje «nas» od «njih» dovodi do učvršćenja nacionalnog identiteta, koji se neprestano mijenja te nastaje kroz interakciju i povlačenje granica prema drugim grupama. Za nacionalni identitet bitna je subjektivna identifikacija pojedinca s grupom, ali i prepoznavanje dotične grupe od strane vanjskih članova.”* Mnoga istraživanja donijela su zaključak kako identifikacija sa nacionalnom grupom pridonosi pozitivnoj slici o sebi, ali i poštovanje prema ostalim sudionicima i zajednici općenito. *„Nacionalnu grupu promatra kao i svaku drugu socijalnu grupu pa možemo zaključiti da nacionalni identitet proizlazi iz osjećaja pripadnosti određenoj naciji tj. nacionalnoj grupi. Pojedinac sa svojom nacionalnom grupom dijeli zajednička vjerovanja, stavove, vrijednosti, običaje, jezik, religiju. Nacionalni identitet također podrazumijeva i samoodređenje osobe kao člana nacionalne grupe.”* (Čorkalo i Kamenov, 1998., str.112). Tijekom folklornih festivala susrećemo se s osobnim identitetima sa svakim od sudionika, ali više je izražen onaj kolektivni identitet grupe. Na jednom mjestu vidimo mnogo grupa iz cijeloga svijeta. Svaka od tih grupa predstavlja svoju zemlju, svoje običaje i povijest. U sudionicima festivala javlja se jak osjećaj domoljublja i povezanosti sa svojom socijalnom grupom. Taj osjećaj prenose i na publiku. Svaka osoba pripada nekoj grupi te kada se predstavljaju obilježja i nacionalnost te grupe, svatko je prožet osjećajem ponosa i pripadnosti. Folklorni festivali ističu upravo te osjećaje.

O kakvim je to i čijim identitetima riječ pitanje je koje se često nameće kada se promatraju folklorni festivali. Stuart Hall za identitet govori kako je „*identitet pojam koji djeluje dok je prekršten u intervalu između dokidanja i ponavljanja: ideja koju se ne može misliti na stari način, ali bez koje određena ključna pitanja uopće ne možemo promišljati.*“ (Kelemen, Škrbić Alempijević, 2012., str.103.). Autorice knjige „*Grad kakav bi trebao biti*“ vode se ovom definicijom te govore kako „*identitete ne treba shvaćati na razini službenih identifikacijskih strategija, a još manje na razini individualnih taktika, ne treba shvaćati kao koherentno i monolitno stajalište o tomu što jesmo i kamo pripadamo.*“ (Kelemen, Škrbić Alempijević, 2012., str.104.). U festivalima sudjeluje mnogo aktera bilo da su oni organizatori, sponzori, politički okrenuti, izvođači te svi oni u festival uključuju ili isključuju mogu svoju izvedbu protumačiti kao izvedbu svojeg identiteta. Često festivali istodobno održavaju različite razine identiteta. Oni podrazumijevaju određeno zajedničko iskustvo sudionika, a ujedno se temelje na pojedinačnim izvedbama i interpretacijama, oni istodobno afirmiraju i artikuliraju i višeslojne grupe i individualne identitete. Ipak se neke od tih razina stavljaju u prvi plan. Koja će razina prevladati ovisi o aktualnom političkom, društvenom i ekonomskom kontekstu te o kulturnim politikama nositelja festivala. „*Uključivanje hrvatskih predstavnika iz dijaspora u festivale u Hrvatskoj u javnom se diskursu uglavnom komentira krilaticama poput „Stopile se domovina i iseljništvo“, pri čemu se potvrda snažne povezanosti takvih skupina s hrvatskom maticom postavlja kao glavna svrha njihovih nastupa.*“ (Kelemen, Škrbić Alempijević, 2012., str.106.)

8.SMOTRE I FESTIVALI

Folklorni festivali i smotre folkloru služe prikazivanju narodnih običaja i nošnji, upoznavanju drugih kultura, učenju o folkloru, interakciji i dr. Ipak možemo reći kako su smotre manji događaji od festivala, bave se određenom skupinom ljudi, (npr. Dječje smotre folkloru), odvijaju se u jednog gradu ili u jednom selu. Festivali su puno širi pojam od smotri te mogu biti i natjecateljski. Za razliku od smotri, festivali mogu biti čak i na svjetskoj razini te se odvijati u mnogim gradovima diljem jedne države.

„Smotre i festivali oduvijek su poticani pa i manipulirani političkim i ideološkim ciljevima, ili su se bar oslanjale na određene neznanstvene i nekulturološke društvene potrebe ma koliko se involvirani etnolozi i folkloristi pritom činili nevještima ili bili naivno neosvješteni“ (Svirac, 2010., str 178.)

Usprkos opisanim ideologijama i kulturnim politikama, ovaj pokret njegovanja i prikazivanja folklornog nasljeđa postoji dugo te u svijetu, ali i u našoj zemlji, postoje brojni folklorni događaji. Velike su mogućnosti u osmišljavanju smotri i festivala, prikazivanju tradicija određenih regija te pripremanja manjih programa i radionica. Prikazuju umjetnička postignuća tradicijske kulture. Brojni pojedinci koji sudjeluju u festivalima i smotrama moraju dobro poznavati povijest, ali i današnje stanje, biti glazbeno i plesno educirani. Uz istraživanje i interpretiranje kulture moraju nastojati i oko njezina prezentiranja i popularizacije. U hrvatskoj postoje brojne smotre i festivali od kojih ću u svom radu opisati samo neke.

8.1.SMOTRE I FESTIVALI U HRVATSKOJ

Međunarodna smotra folkloru najuglednija je manifestacija tzv. izvornog folkloru u Hrvatskoj, odnosno folklornog amaterizma posvećenog njegovanju i prikazivanju zavičajne baštine. Održava se u Zagrebu od 1966. godine, sljednica je smotri hrvatske seljačke kulture organiziranih 1930-ih godina, predstavlja i promiče baštinjene vrijednosti svih naroda i kultura i pridonosi nastojanjima da se u globaliziranom svijetu sačuvaju kulturne različitosti. Održava se svake godine te nastupaju folklorna društva i pojedinci koji reprezentiraju različitosti hrvatske etnografske baštine, predstavnici nacionalnih manjina, Hrvati iz susjednih zemalja i iseljeničtva.

Karlovački Međunarodni festival folkloru u Karlovcu ugošćuje folklorne grupe iz cijelog svijeta. Ovaj događaj, u kojem dva desetljeća uživaju Karlovčani ali i svi ljubitelji svjetske folklorne baštine, svake godine donosi egzotične i zanimljive grupe iz cijeloga svijeta. Vinkovačke jeseni tradicionalni su hrvatski folklorni festival u Vinkovcima. Festival *Vinkovačke jeseni* je osnovan 1966. godine, te je ubrzo od osnutka postao najveći i najpoznatiji kulturni događaj grada Vinkovaca, cijele Slavonije, pa čak i cijelog kontinentalnog dijela Hrvatske. Vinkovačke jeseni nude sve što bi ljubitelji ovakvih festivala moglo očekivati.

Đakovački vezovi danas su dobro poznata i afirmirana manifestacija izvornog narodnog folkloru. Prvi Đakovački vezovi održani su 2. i 3. srpnja 1967. godine kao specifična prigodna turističko-kulturna manifestacija u povodu Međunarodne godine turizma. Inicijator za osnivanje Đakovačkih vezova bio je dr. Zvonimir Benčević, a već prva manifestacija doživjela je velik uspjeh kod ljudi iz Slavonije, ali i šire. Panonski folklorni festival prvi je folklorni festival u Osijeku. Pod sloganom „Grad na travi“, u Osijeku su jedna od najboljih folklornih društava i profesionalni Ansambl Lado iznijeli građanima svoj program. Slogan „Grad na travi“ označava potrebu grada za ovakvim manifestacijama te govori kako je Osijek zaista Grad na travi bez uvjeta i pozornice na kojoj bi se ovakvi programi mogli izvesti. Vrlo uspješan prvi Panonski festival trajao je od 22.-25. lipnja 2018. godine.

9.INTERKULTURALIZAM I FESTIVALI

Suvremeni svijet predstavlja multikulturalnu i interkulturalnu zajednicu koja omogućuje svima da budu ono što jesu. Iako postoje iznimke od takvog djelovanja, većina država se trudi uspostaviti normalne međuljudske odnose, osobito kada su u pitanju različite kulture. Multikulturalna društva omogućuju suživot više različitih naroda, a interkultura ruši granice i ljudima otvara vrata prema drugačijima. Najveći razlog miješanju naroda je ubrzana globalizacija, koja zahtjeva prilagođavanje svima i svemu. Interkulturalna komunikacija je oblik interakcija između osoba imaju različito kulturno porijeklo. Takav oblik komunikacije oduvijek je postojao. Tijekom povijesti su se različita plemena susretala i tako otkrivala međusobne razlike. S obzirom na činjenicu da živimo u izrazito multikulturalnom društvu,

ovakva komunikacija je iznimno bitna. osobe različitih kultura moraju se sporazumijevati iako ne dijele isto kulturalno iskustvo. Komuniciranje se odvija na verbalnoj i neverbalnoj razini. Pokretima tijela, pogledom, gestama ljudi prave procjene te donose odluke hoće li se suprotstaviti ili usuglasiti i nastaviti komunikaciju. Oba načina komunikacije bitna su no postoji različitost u interpretaciji nekih verbalnih i neverbalnih znakova s obzirom na različitost kultura. Vrlo lako među kulturama dolazi do nesporazuma u komunikaciji jer znakovi imaju različito značenje od kulture do kulture. Zato je bitno upoznavati druge kulture, razgovarati s pripadnicima i otkrivati posebitosti te stereotipe i predrasude svesti na minimum. Ovakvi događaji, odnosno folklorni festivali, mjesta su na kojima su upoznavanje drugih kultura i poticanje interkulturalizma iznimno izraženi.

„Interkulturalizam ne zastaje samo na svjesnosti postojanja pripadnika drugih kulturoloških obilježja i poznavanja temeljnih vrijednosti i instanci neke kulture, nego podrazumijeva aktivnu komunikaciju i interakciju s drugom kulturom i kulturološkim kontekstom, stvaranje dobrih (prijateljskih) odnosa i dijaloga.“ (Hercigonja, 2017, str.3). Cilj multikulturalizma je interkulturalizam tj. učenjem i poznavanjem obilježja druge kulture, uspostaviti odnos poštovanja i uvažavanja pripadnika druge kulture, ali i obogaćivanje vlastite kulture i kulturoloških vrijednosti i pogleda. Kao što je već spomenuto mnogo puta, folklorni festivali uvelike potiču interkulturalizam. U jednom danu, na bilo kojem folklornom festivalu u svijetu, sudionici i izviđači festivala imaju prilike susresti se sa drugim kulturama koje su njima slične, ali i vrlo različite. Uspostavljaju se prijateljski odnosi, uče se jezici, plesovi i pjesme, organizirana su zajednička druženja za sve sudionike, ali i za publiku. Većina hrvatskih folklornih društava i ansambala svake godine putuje na neku turneju u inozemstvo. Tako druge grupe iz raznih zemalja svijeta upoznaju naš kraj kroz njih, ali i mi upoznajemo druge kulture. Budući da u Hrvatskoj ansambala ima mnogo i svaki od njih barem jednom godišnje putuje na neki folklorni festival veze interkulturalizma su beskrajne. Također, kada se kod nas održavaju folklorni festivali gotovo uvijek sudjeluju i inozemna društva. Tako se te veze interkulturalizma šire dalje od izvođača, na sve ljude tog područja. Često su organizirane radionice u kojima i publika i prolaznici mogu sudjelovati i učiti plesove, pjesme i obilježja drugih kultura. Interkulturalizam velika je prednost folkloru. Folklorni festivali bude u svima interkulturalnu svijest te ostavljaju prijateljstva i poznanstva širom svijeta. Učinci interkulturalne suradnje mogu se vidjeti na osobnoj razini odnosno na pogled na svijet bez stereotipa i predrasuda, ali i na razini cijele zajednice. Zbog toga, ako država i pojedini gradovi teže interkulturalizmu, ovakvih događaja treba biti mnogo više.

10.FESTIVALI I GRAD

Na početku ovoga rada objašnjeno je kako su jezgra svih festivala i folklora uopće sela. Ispitivači tradicije su išli od sela do sela, pratili ponašanje i običaje. U selima su se mogli iščitati svi običaji i upravo je iz sela i nastao koreografirani folklor kakvog danas često viđam. Imajući to na umu, postavljamo pitanje zašto se onda festivali i smotre održavaju u gradu? Zašto se ne održavaju u selima odakle i potječu? Gledajući našu državu, primjerice, možemo vidjeti kako interes za folklorna događanja i folklorne koncerte nije velik, pogotovo kod mlađe populacije. Mladima je ponuđen širok spektar hobija i interesa kojima se mogu baviti. Folklorna društva u našoj zemlji dobivaju vrlo slab odaziv na pozive novih mladih članova. No ta činjenica ne predstavlja toliki problem koliko je nedopustiva činjenica da se folklorni festivali još uvijek smatraju kao nešto nepotrebno i dosadno. Kao što sam već napomenula, danas je jako puno kulturnih izričaja i programa koji se predstavljaju publici. Svatko od nas u tom pluralizmu pronalazi sebe. Ali, folklor nije nešto prolazno, nešto što treba biti dio popularne kulture i nešto što ljude zanima kroz neko određeno vrijeme te onda jednostavno postati dio povijesti i sjećanja, što je često slučaj. Folklor je očuvanje naše povijesti i tradicije, folklor je središte kulture i povijesti određenog naroda. Imajući na umu sve činjenice koje sam do sada u ovom radu iznijela o identitetu, domoljublju, našoj povijesti, svaka osoba bi trebala smatrati kako su folklorni festivali, i folklor općenito, događaji čije postojanje donosi samo pozitivno za grad, svakog pojedinca, ali i za kolektiv. Slažu li se građani grada Osijeka s ovim vidjet ćemo na kraju rada u istraživanju

10.1.GRAD TIJEKOM FESTIVALA

Za primjer ću uzeti manifestaciju Vinkovačke jeseni koje se svake godine odvijaju u Vinkovcima. Ove godine u rujnu održat će se 53. Vinkovačke jeseni. Ova manifestacija obuhvaća razna kulturno umjetnička društva, pjevačke skupine i grupe koje svojim nastupima prikazuju tradiciju i običaje. Također su običaji prikazani i kroz razne igrokaze i predstave koje izvode poznati hrvatski glumci. Također, osim programa, mogu se vidjeti razni zabavni sadržaji za djecu, prodaje raznih tradicijskih stvari, kozmetike, degustacije vina i hrane. Manifestacija uvelike izmijeni jezgru grada. Tijekom festivala grad je prepun ljudi, zabave. Obične ulice postaju žive galerije gdje, ponekad, ljudi pred publikom prave umjetnine. Sve ovo pridonosi kulturnoj politici grada te pozicioniranju i brendiranju grada. Svi u Hrvatskoj

Vinkovce prepoznaju po Vinkovačkim jesenima, svima je to prva asocijacija i poveznica. Tako grad dolazi do izražaja, postaje poznato kulturno središte. Svaki grad teži prema interkulturalizmu, pokušava se predstaviti kao grad koji je iznimno interkulturalno osviješten. Gotovo svaki folklorni festival sadrži i nastupe manjina. Ova činjenica također pridonosi ugledu grada jer se tako promiče na gotovo svjetskoj razini. Također, za primjer možemo uzeti i već spomenuti prvi Panonski folklorni festival u Osijeku. Slavonija se smatra srcem tradicije i folklor naše zemlje. Područje prebogato tradicijom u svom najvećem gradu do ove godine nije imalo folklornih festivala. Na inicijativu prestižnih ljudi u svijetu folklor te amaterskih društava grad je pet dana bio prepun folklor. Tako se promovirao grad po svim medijima, ljudi su uživali u brojnim sadržajima. Sudionici, odnosno amaterska društva, posjećivali su i okolna mjesta što nam govori da folklorni festivali donose veću posjećenost i promoviranje ne samo grada u kojemu se festival održava nego cijelo područje. Tijekom gledanja tradicijskih plesova, isticanja kulturnog identiteta, pripadnosti, kroz publiku je prožet osjećaj ponosa i domoljublja. Taj osjećaj također je prožet i kroz izvođače koji predstavljaju ono što je njihovo. Grad je u tih par dana bio zrcalo grada kakav bi trebao biti, pun tradicije, prijateljstva, ljudi i zabave. Sve ovo može donijeti samo pozitivne promjene za grad te ga činiti onakvim kakav bi zapravo trebao biti.

10.2.TURIZAM

„Turističke destinacije širom svijeta natječu se za svoj turistički segment paralelno s drugim destinacijama više nego ikad prije. Povećanje globalne pokretljivosti turista znači da novi konkurenti nastaju globalno, a ne samo lokalno. Prema tome, turističke se destinacije moraju suočiti s konkurentskim izazovima svjetskog turističkog tržišta današnjice. Za turističku destinaciju kao sustav može se reći da je konkurentna jedinica koja stvara turistički proizvod za turiste svojim interfunkcionalnim djelovanjem svih raspoloživih resursa njezinih vrijednosti“. (Gračan, 2013, str.273)

Paralelno s time, osmišljeni organizirani događaj kao sastavnica turizma događaja predstavlja nadogradnju i poboljšanje osnovne turističke ponude. U cilju ostvarenja konkurentne atraktivnosti, kapitalni sadržaj turističke destinacije – organizirani događaj, diferencirat će turističku destinaciju i napraviti pomak od konkurencije. Turisti postaju sve zahtjevniji te je vrlo biti ponuditi nešto novo i inovativno. Tradicija nekog naroda jedinstvena je i nigdje u svijetu turisti neće vidjeti dvije iste povijesti naroda i izvedbe tradicijskih plesova i pjesama.

Stoga, događaji poput folklornih festivala donose veću prepoznatljivost grada u današnjem okruženju izrazito visoke razine konkurencije na turističkom tržištu. Napomenuto je već kako na festivalima nastupaju i grupe iz inozemstva. Nekolicina publike njihovog društva može zbog festivala posjetiti naš grad i festival kao što i ljudi koji prate folklor općenito dolaze na sve njima dostupne folklorne festivale. Tako sve vlade i svi ljudi koji imaju mogućnost pokrenuti inicijativu pokretanja folklornih festivala u raznim gradovima diljem Hrvatske to trebaju i učiniti jer, kao što vidimo, pozitivnih utjecaja i promjena za grad i turizam je na pretek.

Nakon opisanih utjecaja na grad vidimo kako je vrlo jasno zašto se festivali održavaju u gradovima. Tijekom festivala grad je promoviran u cijeloj našoj državi, ali i u inozemstvu čemu svaki grad i teži. Sve ove iznesene činjenice ipak nose svoje posljedice koje su za sela poražavajuće. U današnje vrijeme, vrijeme koje karakterizira informacijska tehnologija koja vrlo brzo prodire u sve elemente života, vrlo je teško očuvati baštinu. Mediji nam donose iskrivljene vrijednosti, ne pridodaje se potrebna važnost selima zbog čega su ona zanemarena, a neka gotovo i propadaju.

„Seoska zajednica je jedna od presudnih čimbenika očuvanja tradicijske nematerijalne baštine, a propadanjem sela propada i baština. Gospodarski i demografski pad sela uzrokuje a ujedno ima i za posljedicu dekulturnisanje seoskog prostora. Razlog je tomu promjena načina života i ponašanja ljudi na selu, koja sobom donosi neznanje i nemar prema vrijednostima kulturnog, ujedno i javnog dobra. Bez kulturne politike koja će ljude senzibilizirati za poštivanje takvih vrijednosti i dokazivati da je održavanje osebujnog identiteta mjesta ujedno dobar način privlačenja vanjskih ulaganja u lokalni razvitak – mnogi zanimljivi prostori u Hrvatskoj postat će zapušteni“ (Vrbanić, 2015., 91. str). U članku „Etnologija i folklorne manifestacije“ autorica Mande Svirac opisuje se problematika folklornih manifestacija te predočuje probleme vezane uz organiziranje takvih događaja. Kulturno dobro zahtijeva dobre uvjete transporta, izlaganja i povratka. Autorica smatra kako folklorni stručnjaci ne smiju dopuštati kraćenje plesova, pjesme ili običaja. Nedopustivo ih je rezati i kratiti jer onda one gube smisao. Na vidjelo iznosi i činjenicu kako su smotre *„oduvijek bile poticane pa i manipulirane političkim i ideološkim ciljevima ili su se oslanjale na neznanstvene i kulturološke potrebe te tako postale privlačne nestručnjacima, ljubiteljima pa i izvođačima“ (Svirac, 2001., str.174.)*

Opisane promjene već se osjećaju. Ne pridodaje se važnosti tradicionalnom življenju, zaboravljaju se stari običaji, recepti, plesovi i pjesme. Ljudima je to nepotrebno i dosadno.

Kako bi se sačuvala istinska vrijednost tradicijske kulture, ljudi moraju shvatiti kako su sela srce i duša hrvatskog folklora i tradicije. Možemo se samo nadati da će uvijek postojati ljudi koji neće dati da se tradicijska kultura zaboravi te da će uvijek postojati amaterska društva koja će živjeti folklor i prenositi tradiciju s generacije na generaciju.

11. ISTRAŽIVANJE

Za ovaj rad, provela sam istraživanje u kojem sam htjela ispitati poznavanje folklornih događanja te zanimanje i odaziv za prvi Panonski folklorni festival u našem gradu. Istraživanje je provedeno na 105 ljudi putem ankete preko računala. Pitanja se ne tiču detalja nego su postavljena tako kako bi se dobila generalna slika o mišljenju građana Osijeka o folklornim festivalima i folkloru općenito te o prvom folklornom festivalu u Osijeku. Od 105 ispitanika 87 je ženskog spola, a 18 muškog spola. Ispitanici su u starosti od 16 pa do 69 godina od kojih je najveći postotak sa 21 godinom odnosno najviše ispitanika su studenti.

37 ispitanika se nekada bavilo folklorom, 22 se trenutno bavi folklorom te 46 se nikada nije bavilo folklorom. Dakle u ispitivanju su sudjelovali i ljudi koji se folklorom bave, ali i ljudi koji se nikada nisu bavili folklorom. Budući da u našem gradu ima puno ljudi koji se bavilo ili se još uvijek bavi folklorom, bitno je uključiti oba slučaja kako bi, i ovaj mali, uzorak bio reprezentativan. Na pitanje „**Jeste li upoznati sa folklornim događanjima u našoj zemlji?**“ 71 osoba je odgovorila kako je upoznata, a 24 osobe smatraju kako nisu upoznate s folklornim događanjima u našoj zemlji. Ostali su odgovorili kako su približno upoznati sa takvim događanjima ili su odgovorili kako ih netko obavijesti iz njihove blizine. Budući da su danas svi događaji općenito, pa tako i folklorni festivali, promovirani i najavljeni unaprijed putem svih medija koji su nam trenutno nezaobilazni, smatram kako su svim ispitanicima, ali i građanima općenito, informacije o ovakvim događajima vrlo dostupne. Naravno, svatko od nas bira informacije i podatke koje ga zanimaju što se može vidjeti i po ovom pitanju. Vjerojatno je svatko pročitao ili vidio u nekom mediju obavijest za folklorna događanja, ali im nije pridodavao pažnju jer to nije u njegovom ili njezinom području interesa. Sljedeće pitanje glasi „**Mislite li kako su folklorni festivali zanimljivi događaji koje bi posjećivali ljudi svih uzrasta?**“ na koje je 98 osoba odgovorila sa „da“, a svega 7 osoba misli kako su oni nepotrebni. Identičan postotak vidimo i u sljedećem pitanju: „**Mislite li kako folklorni festivali mogu potaknuti turizam te razvitak grada?**“. Dakle, na uzorku od

105 ljudi, 6,7 % ljudi misli, po ovim pitanjima kako je folklor nepotreban. Ovaj uzorak nije velik i ne obuhvaća veliku populaciju no svejedno možemo na temelju njega donijeti neke zaključke. Primjerice, ako uzmemo populaciju od 10 000 ljudi na temelju ovog podatka od 6,7% na 105 ljudi dolazimo do zaključka kako 670 ljudi, od tih 10 000, misli kako su folklorni programi nepotrebni te kako ne mogu promicati grad i turizam. Postotak od 6,7 posto ne čini se velikim no on je mnogo veći nego što bi trebao biti. Svatko od nas ima pravo birati programe koji ga zanimaju i koje će gledati i pratiti no ovo pitanje traži odgovor koje se ne tiče osobnog praćenja i gledanja takvih programa nego generalnog utjecaja na grad. Već sam spomenula kako u uzorku postoje i ljudi koji se trenutno bave folklorom. Kada bi ova pitanja postavili isključivo ljudima koji nisu izravno u doticaju s folklorom zasigurno bi ovaj postotak bio i veći. Povijest i baština izgradila je svijet kakvog poznajemo te je dio svakog od nas te je prema tome, po mom mišljenju, ovaj postotak na generalnoj slici prevelik.

„Kakvo je vaše mišljenje o folklornim programima?“ sljedeće je pitanje ankete. Na odgovor „Mislim kako su prijeko potrebni zbog očuvanja naše tradicije “ odgovorilo je 62,9% odnosno 66 ispitanika. 37 ispitanika govori kako misle da su potrebni, ali ih ne zanimaju osobno dok 2 ispitanika odnosno 1,9% uzorka misli kako su nepotrebni i dosadni. Odgovori su očekivani, kao što je već spomenuto svatko od nas poznaje svoje interese i prema tome bira što će pratiti i gledati.

Sljedeća skupina pitanja tiče se Panonskog folklornog festivala u Osijeku koji se održao od 22. do 25. lipnja. Festival je najavljen prije početka plakatiranjem po gradu, na raznim portalima, na tv programima te dijeljenjem letaka po gadu prolaznicima. Također, službene stranice festivala na facebooku i instagramu bili su načini promoviranja. Na pitanje **„Jeste li se susretali sa vijestima o festivalu u Osijeku u medijima?“** 50 osoba odgovorilo je kako se susrelo na raznim portalima, 8 osoba pratilo je službenu stranicu, a čak 47 osoba odgovorilo je kako nigdje nisu pročitali ništa o festivalu. Postotak je iznenađujuć, ali kao što je već rečeno vjerojatno su se ne primjetivši susreli sa nekom viješću o festivalu.

„Znate li da je u Osijeku krajem lipnja bio prvi Panonski folklorni festival?“. 65 osoba odgovorilo je sa da, a 40 osoba odgovorilo je sa ne. 70,5 posto odnosno 74 osobe nije bilo niti na jednom koncertu tijekom festivala, a 29,5 posto odnosno 31 osoba je posjetila neki od koncerata.

Budući da sam sudjelovala u organizaciji festivala, mogu reći kako je festival bio dobro posjećen, pogotovo večer kada je nastupao naš nacionalni profesionalni ansambl Lado. No kako sam već spomenula da su velika većina ispitanika studenti, smatram kako je zbog toga

ovaj postotak ovako velik. Publika festivala većinom je bila u starosti, otprilike, iznad 30 godina.

„Ako ste bili na Panonskom folklornom festivalu, koliko ste zadovoljni programom?“.

Na ovo pitanje odgovorili su ljudi koji su posjetili folklorni festival. Budući da je na prethodno pitanje odgovorila 31 osoba, a na ovo pitanje 41 osoba dolazimo do zaključka da je 10 osoba odgovorilo na ovo pitanje iako nije posjetila program festivala. Unatoč tome odgovore ću prezentirati kao što su u anketi. 4 osobe ocijenile su festival sa jedinicom, 6 osoba sa trojkom, 8 osoba sa četvorkom i 23 osobe sa peticom.

Zadnje pitanje glasi: **„Mislite li kako je Osijeku potrebno više ovakvih manifestacija?“.**

Na to pitanje potvrđan odgovor daje 95 osoba, a 10 misli kako Osijeku ovakvi događaji ne trebaju.

Na kraju ovog istraživanja dolazimo do zaključka kako građani Osijeka, većinom, misle kako folklor ne smije pasti u zaborav te da su folklorni festivali pozitivni događaji za grad. Međutim, kako su anketu rješavali većinom studenti, vidimo kako je posjećenost festivala iznimno mala među tom populacijom. Zaključak je kako folklor i festivale treba približiti mladima i predstaviti im to kao nešto potrebno, a ne “dosadno i nepotrebno“.

ZAKLJUČAK

Današnji svijet prepun je ideja kojima bi se svijet modernizirao, tehnologija preuzima svaki aspekt našeg života. Ta je činjenica, naravno, pozitivna jer uvijek treba težiti prema boljem, svijet se mora razvijati. Ali, nikada ne smijemo živjeti samo u sadašnjosti i ne misliti na prošlost. Uvijek moramo misliti na naše pretke koji sežu daleko u povijest. Naša zemlja donosi bogatstvo kojim se malo tko može pohvaliti. Relativno mala zemlja koja posjeduje tisuće običaja, raznolikosti narodnih nošnji, plesova i pjesma ne smije dopustiti da to padne u zaborav. Folklorni festivali događaji su koji njeguju tradiciju svih kultura. Grad, zahvaljujući festivalima, postaje prepun događaja, postaje prenositelj kulture na svakom koraku, potiče interkulturalizam te također i educira ljude. „*Drugačiji grad stvoren festivalom u pojedinim naracijama i izvedbama određuje se kao „grad kakav bi trebao biti“.* Promatrani festivali na taj način ocrtavaju zamisao grada kakav bismo željeli da bude, grada ispunjenog susretima, interakcijama, inovativnošću i kreativnošću. To je grad u kojem bajka, pjesma i razigrana ulična događanja nude barem privremeno rasterećenje od svakodnevnih briga. Grad kakav bi trebao biti razlikuje se od praznine i mrtvila, on je živ, pun zvokova i boja.“ (Kelemen, Škrbić Alempijević, 2012., str 412.). Festivali potiču na aktivnost, prijateljstva i interkulturalizam. Na kraju ovoga rada i svih činjenica koje sam iznijela, vidimo kako ne postoji obrazac po kojemu bi grad postao savršen spoj tradicije i suvremenosti te postao „Grad kakav bi trebao biti“.. Ljudi su ti koji to mogu omogućiti. Ako probudimo svijest o potrebi baštine i događaja koji njeguju povijest i naše porijeklo ne moramo se bojati za budućnost gradova i zaborav tradicije.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Kelemen, P.; Škrbić Alempijević, N. Grad kakav bi trebao biti : etnološki i kulturnoantropološki osvrti na festivale. Zagreb : Naklada Jesenski i Turk, 2012.
2. Ivančan, I. Narodni plesni običaji u Hrvata. Zagreb : Hrvatska matica iseljenika : Institut za etnologiju i folkloristiku, 1996.
3. Sremac, S. Povijest i praksa scenske primjene folklornog plesa u Hrvata: Između društvene i kulturne potrebe, politike, kulturnog i nacionalnog identiteta: Institut za etnologiju i folkloristiku ,2010.
4. Vinkešević,J. Starogradske pjesme i plesovi: Savez KUD-ova Slavonije i Baranje, 2003.
5. Ivančan, I. Sjećanje i snatrenja: Općinsko vijeće Molve, 2004.

ČLANCI:

1. Lezaić, Ž. Špancirfest - nositelj brandinga grada. // Marketing. UP : oruđa marketinškog uspjeha. 30 (2007), str. 16-18.
2. Anil, N.K. Zadovoljstvo i lojalnost posjetitelja festivala : primjer maloga, lokalnoga općinskog festivala. // Turizam. - ISSN 0494-2639. - 60 (2012), 3 ; str. 279-295
3. Zoričić, P. Narodna baština u službi turizma : primjer ruralne etno-turističke ponude : Etnoland "Dalmati", Pakovo Selo.// Ethnologica Dalmatica. - ISSN 0353-9210. - 18 (2011) ; str. 67-92
4. Plantak, K. Folklor kao interdisciplinarno područje. // Metodika, 5 (2004), 9(2); str. 281-290.
5. Gračan, D. ; Rudančić-Lugarić, A. Konkurentnost turističke destinacije – studija slučaja (case study) Riječki karneval // Ekonomski vjesnik, (2013) 1, str. 271 - 281.
6. Čulinović-Konstantinović, V. Monografska proučavanja kulture dalmatinskog puka s početka 20. stoljeća // Ethnologica Dalmatica. - 10 (2001) ; str. 5-18

7. Seminar folklora panonske zone. Vinkovci : Kulturni centar Gatalinka : Tiskara Pauk Cerna. Br.11(2006);12(2007);13(2008);14(2009);15(2010); 16(2011).
8. Svirac, M. Etnologija i folklorne manifestacije: Odsjek za etnologiju, str.173.-178.
9. Svirac, M.; Vitez, Z. Sekcija: Etnologija i folklorne manifestacije (voditeljica: Manda Svirac). Etnološka tribina, Vol.31 No.24 Prosinac 2001.
10. Bezić, J. Muzički folklor Sinjske krajine. // Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku. Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, Vol.5 i 6 No.1, 1967
11. Glazba, folklor i kultura, Svečani zbornik za Jerka Bežića.
12. Marošević, G. Tradicijska (folklorna/narodna) glazba Hrvatske : izbor literature i diskografskih izdanja. // Theoria / [urednik Tihomir Petrović].2, 2 (2000), 2, 26-29.
13. Hadžihusejnović-Valašek, M. Evo me opet kod moga sela : tradicijski dječji folklor istočne Slavonije. // Godišnjak za kulturu, umjetnost i društvena pitanja : za ... godinu / Ogranak Matice hrvatske Vinkovci ; glavni urednik Tomislav Talanga. - (1994), 12 ; Str. 161-204.

INTERNETSKI IZVORI:

1. <https://ethno.hr/>

PRILOZI

1. Slika 1. – Alpska plesna zona
2. Slika 2.- Panonska plesna zona
3. Slika 3.- Dinarska plesna zona
4. Slika 4.-Jadranska plesna zona